

Har Svenska kyrkans ansvar för muslimer i Sverige?

Det finns enligt vissa beräkningar närmare 500 000 muslimer i Sverige. Uppgiften är av samma art som påståendet att det finns ungefär 9 miljoner kristna i Sverige. Man glömmer lätt att flertalet invandrande muslimer är ungefär lika aktiva i sin tro och bön som de »kristna» svenskarna, eller med andra ord att de är ganska sekulariserade från början.

Religionssociologer noterar att människor som vandrar in i ett land där deras religion är en minoritetsreligion och framstår som en kulturell särart reagerar på omgivningens tryck på två olika sätt – somliga blir mindre hängivna sin medförda religion, andra mer.

Några av dem blir mer konforma med den svenska omgivningen (religion sitter lika mycket eller mer i ett socialt/kulturellt förankrat rituellt beteende som i en troslära inne i huvudet). Muslimer blir då avislamifierade på ungefär samma sätt som det omgivande samhället är avkristnat. En del av religionens trosinnehåll och praxis stannar kvar, firandet av de större högtiderna, med särskild mat och annat, och naturligtvis ett och annat moskébesök. Men mängden av deltagande i specifikt religiösa handlingar minskar betydligt.

Andra blir i stället mer religiöst aktiva än de var i sitt ursprungsland. Det blir viktigt för dem att medvetet och energiskt hålla fast vid den egna religionen, så att man inte fullständigt förlorar sin identitet och självaktning och börjar se sig själv med de främlingsfientligas ögon, som »importerad arbetslöshet» (SD), en okunnig och inte tillräckligt utbildad grupp av människor som inte passar in i det svenska samhället.

Här finns en bakgrund till det integrationsprojekt, som Fryshuset i Stockholm tillsammans med Sofia församling och Stora Moskén drog igång för tre-fyra år sedan. Projektet ville »möta det faktum att många unga i dag känner sig vilsna, inte minst i sin religiösa identitet» i en situation där det både finns längtan att tala om andliga frågor och ett påtagligt främlingskap inför allt vad religion heter». Att tackla ett ungdomsproblem som rotlöshet och osäker identitet med att be religioner och deras gudstjänstledande och självvårdande personal (imamer och präster) om hjälp – det var en nyskapande idé, mycket på tvärs med det svenska samhällets vanliga beröringsskräck visavi det religiösa. Detta ska initiativtagarna ha lovord för, menade vi (i SPT nr 11/2011).

Projektet kommenterades och kritiserades flitigt i kyrklig press, därför att det lett till att Sofia församling anställde »Svenska kyrkans förste imam», Othman Al Tawalbeh, på halvtid för att hjälpa till med religiös fostran. (Anställningsformen ändrades tämligen omgående på grund av kritiken). I SPT riktades kritiken inte mot att sagde imam ledde fredagsbönen på Fryshuset, utan mot att han anställdes av en kristen församling att göra det.

De två religionerna kan sägas ha ett gemensamt intresse i att hjälpa ungdomar att växa från den ateistiska hedonismens formlösa och torftiga identitet till en mognare, gudsöppen mänsklighet. Men det är inte Svenska kyrkans ansvar och uppgift att hjälpa muslimska (eller kristna) ungdomar att hitta en muslimsk identitet. Då lämnar församlingen sin egen identitet

som trossamfund och försöker i en ogenomtänkt synkretistisk praxis låtsas att deras djupt olika uppfattningar om vem Gud och Jesus är inte spelar någon roll. Kärleken till sanningen – och till varandra – ställer större krav än så.

Dåvarande stiftsprosten i Stockholm menade i sitt försvar för imamanställningen att Svenska kyrkan är det största samfundet i Sverige och därför har ansvar inte bara för sin egen verksamhet utan också för att stödja andra troende människors möjligheter att få utöva sin religion (SvD Debatt, 17 mars 2011). Detta är en självförståelse av urmodigt statskyrkligt snitt: Svenska kyrkan ser sig som samhällets övergripande religionsmyndighet, numera med ansvar för att stödja *all* religion inom svenskt territorium – inte bara den lutherska kyrkan. Men att i enlighet med religionsfrihetens krav ge alla medborgare förutsättningar att kunna utöva sina olika religioner är statens och inte kyrkans uppgift. Och kyrkan är inte ett statligt organ.

En annan version av att se sig själv som ett samhällsorgan kommer fram i Nacka församlings svar på kritiken mot att de i år beslutat starta en insamlingsstiftelse för att bygga Fisksätra moské (vilket anmälts till domkapitlet). Detta beslut, skriver Carl Dahlbäck, kyrkoherde i Nacka, på församlingens hemsida den 15 april, »är inte bara ett uttryck för vårt gemensamma ursprung som Abrahams barn. Det är ett uttryck för det samhälle vi i Sverige vill bygga idag». Det är ett samhälle »där vi kan leva sida vid sida med olikheter, ... som värnar om och arbetar för alla människors rätt till att uttrycka sin trostillhörighet, ... som tror att dialogen med nya traditioner tillför något mer i synen på den egna traditionen, ... som bejakar också religionens plats som fredsfrämjare och inte konfliktskapare». Det viktiga, frekventa ordet här är »samhälle»; kyrkan ser sig själv som samhällsbyggare, och dess uppgift och nytta ligger i dess arbete för ett gott samhälle – ett tämligen areligiöst utifrånperspektiv på det som främst är en tros- och livsgemenskap kring Jesus Kristus.

I sin inlaga till Stockholms domkapitel hävdar Nacka församling att deras beslut står i samklang med KO:s och Sveriges Kristna Råds förståelse av ekumenik, och hänvisar särskilt till sin egen Församlingsinstruktion som godkändes av Domkapitlet 2006-12-06. I dess inledning står: »Vi vill se bortom gränser, bortom samfund, bortom religioner mot det som håller tillvaron samman», och i kapitlet 5F beskriver man sin grundsyn på Mission och kommunikation så här: »Med förankring i vår egen trostradition får vi i dialogen mod att försöka förstå mer. Utifrån vårt gemensamma ursprung ser vi religionsdialogen med judar och muslimer som särskilt angelägen. Mission är kommunikativt handlande och sänder oss ut att göra världen lite bättre. Sändningen i religionsdialogen och det internationella arbetet bör därför motiveras utifrån det dubbla kärleksbudet och inte för att vinna själar till den kristna tron.»

Det är nog dags att gå tillbaka till det Kyrkoordningen säger om en kyrkoförsamlings uppgift: syftet med allt den gör är »att människor skall komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas». Att det sker är vårt ansvar för hela Sveriges folk, inklusive muslimerna.